

Nr 94.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1925 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor jämte två i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I den till riksdagen den 2 januari 1925 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkten 177) föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde vara riksdagen förelagd, i riksstaten beräkna det ordinarie förslagsanslaget till understödjande av folkskolebarns ferieresor med oförändrat belopp, 115,000 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 20 mars 1925 dagtecknad proposition, nr 208, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden samma dag, föreslagit riksdagen att — med uteslutande av det ordinarie förslagsanslaget å 115,000 kronor till understödjande av folkskolebarns ferieresor — i riksstaten upptaga ett ordinarie förslagsanslag till understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor av 90,000 kronor, att utgå enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade grunder, kan finna gott meddela.

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft

dels en inom första kammaren av herr *N. A. Nilsson* m. fl. väckt motion, nr 40, däruti hemställts, att riksdagen måtte, förutom det anslag av 115,000 kronor, som äskats till nedsättning av biljettpriserna för folkskolebarns ferieresor för budgetåret 1924—1925, bevilja jämväl 115,000 kronor till folkskolebarns studieresor för samma tid eller tillsammans för båda här angivna ändamål 230,000 kronor;

dels ock en inom andra kammaren av herr *V. Carlson* i Mölndal väckt motion, nr 379, däruti hemställts, att riksdagen måtte besluta att understöd till folkskolebarnens ferieresor må utgå till stad eller stadsliknande samhälle oavsett invånareantalets storlek.

I fråga om de av motionärerna till stöd för deras framställningar anförda skälen får utskottet hänvisa till motionerna.

För närvarande är i riksstaten uppfört ett ordinarie förslagsanslag till understödjande av folkskolebarns ferieresor å 115,000 kronor. Gällande bestämmelser rörande anslaget äro meddelade genom Kungl. Maj:ts brev den 15 juni 1922, där Kungl. Maj:t föreskrivit följande att lända till efterrättelse från och med den 1 januari 1923:

att järnvägsstyrelsen skall tills vidare — därest av riksdagen beviljat anslag till understödjande av folkskolebarns ferieresor står till förfogande — äga att på rekvisition av vederbörande skolmyndighet mot avgift, utgående för varje person med 25 procent av den för person över 12 år gällande befodringsavgiften enligt allmänna taxan, tillhandahålla biljetter till färd å statens järnvägar i tredje klassens vagn åt dels medellösa eller svagt bemedlade barn vid småskola, egentlig folkskola, seminariums övningsskola, folkskolas högre avdelning, fortsättningsskola eller högre folkskola i stad eller stadsliknande samhälle med ett invånarantal av minst 3,000, då barnen utsändas till landet under ferierna för att vistas där under minst fjorton dagar, dels ock, där särskilda omständigheter därtill föranleda, efter särskild prövning av vederbörande skolråd eller skolstyrelse, barn av ovan angivna slag, som efter slutad skolgång utsändas till landet för att vistas där under minst fjorton dagar, under villkor att resorna fullbordas inom tre månader efter näst föregående lästermins slut, allt vid resor till och från den ort, där barnen skola uppehålla sig under ifrågavarande lantvistelse;

att vid resgrupp av tio personer enahanda nedsättning må tillgodonjutas av en lärare (respektive lärarinna), dock att nedsättningen må åtnjutas av två lärare (respektive lärarinnor), därest gruppen består av barn från olika skolor, samt av en lärare och en lärarinna, därest gruppen består av både gossar och flickor;

att, i händelse resgrupp utgöres av flera än tio personer, det skall ankomma på järnvägsstyrelsen att bestämma det antal lärare (respektive lärarinnor), som mot erläggande av den nedsatta biljettavgiften må åtfölja resgrupp;

att biljetter till nedsatt pris icke må gälla för resa med snälltåg, utan att härför stadgad tilläggsavgift erlägges;

att järnvägsstyrelsen skall i samråd med skolöverstyrelsen utfärda de kontrollföreskrifter, som kunna anses erforderliga; samt

att av det ordinarie anslag till understödjande av dylika resor, som för varje år kan komma att av riksdagen beviljas, må tillgodoräknas statens järnvägar det belopp, som motsvarar skillnaden mellan de avgifter, som enligt allmänna taxan skolas utgå för de resor av ovan angivna slag, för vilkas understödjande dylikt anslag beviljats, och de för resorna i fråga verkliga erlagda avgifterna.

Till grund för ovan angivna bestämmelser ligger ett av 1922 års riksdag i ämnet fattat beslut (riksdagsskrivelse nr 8 A, punkten 182).

Intill början av år 1923 utgick anslag av statsmedel jämväl för understödande av folkskolebarns studieresor. 1922 års riksdag indrog emellertid i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag och av statsfinansiella skäl understödet till sistnämnda slag av resor. I fråga om biljettpriset vid dessa resor gällde samma nedsättning som för ferieresorna.

Enligt kungl. brev den 2 februari 1906 och kungl. kungörelsen den 5 maj 1922 (nr 189) gäller en prisnedsättning av 25 procent för all skolungdom vid gemensamma resor under lärares eller lärarinnas ledning till ett antal av minst tio personer, vilken nedsättning jämväl åtnjutes av ett flertal andra kategorier av trafikanter, såsom vissa sjuksköterskor, diakonissor m. fl. För denna prisnedsättning erhålla statens järnvägar ingen gottgörelse av statsverket.

I samband med beviljandet av anslag till folkskolebarns ferieresor anhöll 1924 års riksdag, det Kungl. Maj:t måtte utfärda bestämmelser beträffande folkskolebarns ferie- och studieresor i syfte att barnens biljettavgifter bringades ned till belopp, som stode i överensstämmelse med statsbanornas självkostnader.

På sätt av statsrådsprotokollet framgår, håller departementschefen före, att någon ytterligare nedsättning av barnens egna avgifter för ferieresorna icke borde ifrågakomma.

Vidare anser departementschefen tiden vara inne, att medel till understödande av folkskolebarnens studieresor ånyo upptagas i riksstaten. Prisnedsättningen borde bestämmas till samma belopp som för ferieresorna. Det erforderliga anslagsbeloppet har uppskattats till 35,000 kronor.

Vad angår frågan om den av statsmedel utgående ersättningen till statens järnvägar för folkskolebarnens ferieresor ifrågasätter departementschefen, att en viss jämkning sker i sättet för beräklandet av den av statsmedel utgående ersättningen till statens järnvägar för avgiftsreduktionen vid folkskolebarns ferieresor. Denna ersättning skulle bestämmas till skillnaden mellan de avgifter, som för person under 12 år skolat enligt allmänna taxan utgå för resor av ifrågavarande slag, och de för resorna verkligen erlagda avgifterna eller, med nu gällande personavgifter, till 12.5 öre per zon för skolbarn såväl under som över 12 år mot av skolöverstyrelsen ifrågasatta 6.25 öre. Enligt inom järnvägsstyrelsen företagna beräkningar uppskattas statens järnvägars inkomstminskning vid en ersättning av statsmedel efter 12.5 öre per zon på grundval av 1923 års trafiksiffror till 42,000 kronor. Det erforderliga statsanslaget beräknas till 55,000 kronor. Då statsbidraget till studieresor angivits till 35,000 kronor, skulle sålunda det erforderliga totala statsbidraget uppgå till 90,000 kronor.

Beträffande villkoren för understöds utgående torde i fråga om ferieresorna anser departementschefen samma bestämmelser böra gälla, som innehållas i 1922 års riksdags beslut i ämnet. Vad studieresor angår borde enligt departementschefens mening understöd utgå oavsett barnens ekonomiska ställning och utan någon inskränkning till allenast barn från städer eller stadsliknande samhällen. I övrigt borde såväl i fråga om dessa resor som beträffande

ferieresorna göras tillämpliga de genom förenämnda kungl. brev den 15 juni 1922 meddelade föreskrifter.

I varje fall anser departementschefen erforderliga närmare föreskrifter angående anslagets användning böra meddelas av Kungl. Maj:t efter skolöverstyrelsens och järnvägsstyrelsens hörande.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet har ansett sig kunna i stort sett ansluta sig till de av departementschefen angivna grunderna och vill följaktligen förorda Kungl. Maj:ts förslag i ämnet. Härav följer att utskottet icke funnit sig böra tillstyrka det i herr Nilssons m. fl. motion framlagda förslaget, i vad detsamma skiljer sig från Kungl. Maj:ts framställning. Vad angår det i herr Carlsons ovanberörda motion framförda yrkandet, har utskottet velat uttala sig till förmån för vad i motionen föreslås, och anser, att — med en viss jämkning beträffande uttrycket — i avseende å folkskolornas ferieresor understöd må utgå till barn från städer, köpingar eller municipalsamhällen oavsett invånareantalet.

Vidare vill utskottet framhålla, att inom utskottet uttalats önskvärdheten om ett närmare övervägande, huruvida icke statsbanornas självkostnader kunna ersättas med mindre belopp än nuvarande grunder innebära.

Utskottet hemställer alltså, att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och herr Carlsons i Mölndal ovanberörda motion samt med avslag å herr Nilssons m. fl. förenämnda motion, i vad densamma skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, — med uteslutande av det ordinarie förslagsanslaget å 115,000 kronor till understödjande av folkskolebarns ferieresor — i riksdagen upptaga ett ordinarie förslagsanslag till understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor av 90,000 kronor, att utgå enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 20 mars 1925 förordade grunder med av utskottet härovan förordad jämkning, kan finna gott meddela.

Stockholm den 15 maj 1925.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: Se under utlåtande Nr 90.
